

OM EN NYLIG
BLANDT RUINE'NE AF KARTHAGO
OPDAGET
PUNISK GRAVSKRIFT;

VED

Dr. FREDERIK MÜNTER.

I.

Karthagos Grund er endnu meget lidet randsaget, og planmæssige Undersøgelser ere aldeles ikke anstillede. Tilforn vidste man kun om romerske Inscriptioner, som hændelsesviis kom der for Dagen; men nu begynder man ogsaa at udgrave puniske. Det er den hollandske Major *Humbert*, der som Ingenieur staaer i Tjeneste hos Beyen af Tunis, som allerførst har været saa lykkelig at opdage, blandt selve Karthagos Ruiner, fem puniske Indskrifter *), af hvilke de fire ere forklarede af den lærde *Hamaker* **), og den femte kan ventes snart udgivet. En sjette Inscription blev funden i afvigte Aar, og er strax i en nöiagtig Tegning bleven mig meddeelt af den danske General-Consul i Tunis Hr. Capitain *Falbe*.

Ved Sjeldenheden af disse Monumenter holder jeg det for Pligt, endskjöndt det er en simpel Gravsteen med lutter ubekjendte Navne, dog strax at bekjendtgjøre den, fordi den er af

*) *Notice sur quatre cippes sepulcraux et deux fragments, découverts en 1817 sur le sol de l'ancienne Carthage par le Major J. E. Humbert. A la Haye 1821, fol.*

***) *Diatrise philologico-critica, monumentorum aliquot Punicorum, nuper in Africa repertorum interpretationem exhibens. Lugduni Batavorum 1822, 4to.*

Gange forekommer; har en afvigende Figur; sammenlign \curvearrowright med \mathcal{A} , hvilket findes saavel paa en cilico-phœnicisk Mynt*) som i citiensiske Indskrifter **).

Indskriften, skreven med hebraiske Bogstaver, er:

קברכתב(א)כתחמלותכנעכר
אשמנבנאשמניתנכנכריהרב

hvilke kunne deles og læses:

קבר בתב(א)בת חמלות כנ-עכר
אשמנ כנ-אשמניתנ כנ-כריהרב

Sepulcrum Bathbæ filix Chamlothi, filii Abdeschmun, filii Eschmun-jitten, filii Barjahreb.

Jeg har intet videre at bemærke ved Skriften, end at *fulcrum* \curvearrowright mangler i de to Navne *Abdeschmun* og *Eschmunjitten*; hvilket er temmeligt almindeligt i de phœniciske Inscriptioner.

III.

Indskriften selv bestaaer paa det første Ord nær, af lutter Navne, der ere interessante, fordi de forøge vor Kundskab om de karthagiske *Nomina propria*, og kunne alle forklares, dels af parallele Navne, som findes i Hebraismen, dels i Analogie med hebraiske *Nomina propria*.

20, no. 6. Ikkun Bogstavet \mathcal{P} har i Indskriften en Figur, som er forskjellig fra den, som findes paa disse Mynter.

*) *Eckhel Museum Casareum Vindobonense Tom. I. Tab. V. no. 7.*

***) *Inscriptio Citiensis XXIII.* Lignende Figurer for \mathcal{P} forekomme oftere. Cfr. D. *Akerblad Inscriptionis Phœnicia Oxoniensis nova interpretatio. Parisiis 1802. 8.*

Det første Ord er קָרַר, det bekjendte hebraiske Navn paa *Grav*. I den første atheniensiske Inscription, som *Akerblad* har udgivet i *Commentationes Göttingens. Tom. XIV.*, staaer istedet for dette Ord מצבת זכר בחיים. Paa flere citiensiske Gravstene findes i samme Betydning מצבת *).

Det andet Ord er בתבא. Compositionen af בת er saavel bekjendt af det G. T. f. Ex. בתשבע, som af en citiensisk Indskrift, hvor בתעם læses **). Man kan oversætte det *filia ventura*. Det sidste Bogstav er suppleret, da Stenen her har et Brud; dog ikke ganske efter Conjectur, thi Levningerne af Bogstavet kunne neppe passe til noget andet, end til et נ.

Herpaa følger בתחמלות. Navnet חמלות erindrer om de leidenske Indskrifter, i hvilke *Baal* kaldes בעל חמלה. At Astarte paa Cypern kaldtes ἐλέμμων, bevidner *Hesychius* ***); uden Tvivl havde hun da og det samme Navn i Karthago. Den qvindelige Form i en Mands Navn kunde ved første Öiekast være stödende; men den findes stundom i Hebraiske Navne, som følgende Exempler bevise: מקלות 1 Paral. X. 57. 58 XXVIII. 4; תבועת *Esræ* II. 43. *Nehem.* VII. 46. מריִת *Nehem.* XII. 11. og שמהית 1 Paral. XXVIII. 8.

Herefter følger בן-עבדאשמן. Om *Esmün*, Karthagernes *Æsculap*, har jeg handlet i *Religion der Karthager* S. 91. Han havde en berömt Helligdom i *Byrsa*, denne Stads Acropolis. Navnet אשמן, som en Mands Navn læses i de citiensiske Indskrifter III. VIII. XVII. XXII.

*) *Inscriptio Citiensis II. XXIII.*

***) *Inscriptio Citiensis XXVI.*

***) See min Afhandling: *der Tempel der himmlischen Göttin zu Paphos. S. 3.*

XXXIII. Ogsaa Navnet עבראשמן forekommer i den XII. Indskrift. Overalt var Forbindelsen af עבר med Guders Navne meget almindelig blandt Punierne; f. Ex. עבראליים, עבראלינים, עבראליים*) eller עבראליים**), עבראליים, עבראליים***), עבראליים****). (עבראליים****), og עבראליים hos Palmyrenerne †).

בְּנֵי-אֶשְׁמֵנִיתָן. Lignende S sammensætninger have næsten alle Sprog Θεόδωρος, Δωρόθεος, Ἰσίδωρος, Ἠλιόδωρος, *Deusdedit*, *Adeodatus*, בְּנֵי-אֶשְׁמֵנִיתָן Esr. X. 22. Joh. I. 47. XXI. 2. אֶלְגִּיתָן Esr. VIII. 16. ter. Futuri Form i sammensatte hebraiske Nomina findes undertiden: f. Ex. וְיִעֲמֵל 1 Paral. VII. 2. אֶלְיֹחָזָה 2 Sam. XXIII. 32. 1. Paral. XII. 33.

בְּנֵי-בְרִינְרִיכָה. Ogsaa til dette Navn findes et tilsvarende i det G. T. יִרִיב Hos. V. 13. X. 6. יִרִיב Esr. VIII. 16 X. 18. I det puniske er ה indskudt. Den ubetydelige Beskadigelse, som dette Bogstav har lidt for oven, gjør det ikke ukjendeligt.

Navnet Barjahreb, *Jahrebs Søn*, tilkjendegiver at dennes Fader har hedt Jahreb; med mindre enkelte Led vare oversprungne, og Familiens Stamfader alene var nævnt. Saadanne Spring i Slægtregisterne findes ofte hos Orientalerne; saaledes ere i Christi Genealogie *Matth.* I. 8 tre Led imellem Joram og Usias udeladte; saaledes kaldes *Dan.* V. 18. Nebucadnesar Belzarsars Fader, skjönt han var hans Farfader; og i den femte palmyrenske Indskrift kaldes Alilamenes Pan Mochimi Fader, uag-

*) *Inscriptio Citiensis IV.*

**) *Inscriptio Leidensis I.*

***) *Inscriptio Atheniensis I.*

****) *Ibid.*

*****) *Inscriptio Melitensis.*

†) *Inscriptio Palmyrena III.*

tet ogsaa han var hans Farfader; og selv Begyndelsen af *Evangelium Matthæi* har deslige Spring, da det hedder Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. Muligt altsaa, at Familiens Navn har været *Jahreb*. Der kjendes jo flere store Familier i Karthago, blandt hvilke Familienne Barca og Hanno vare de berömteste. At i al Fald den Familie, hvis Medlemmer nævnes paa vor Steen, har været anseet i Karthago, kan sluttet af de mange Led, som anföres; den anden atheniensiske Indskrift har kun tre Led.

Da Stenen er funden ved den nuværende Landsbye Malga i Nærheden af Ruinerne af Astartes Tempel, lod det sig maa-skee formode, at den *Bathba*, hvis Grav den betegnedes, kan have været een af denne Gudindes Præstinder; men Formodningen er dog meget usikker, da hun ikke kaldes Præstinde; hvilket skeer i *Inscriptio Duggensis* *), hvor *Haäwa*, *Famæ* Sön nævnes, som een af Tholaths Præster.

*) *Hamaker Diatribe* p. 37.

99039749
9979999999

9999999999

9979999999

9999999999